

نمایی از زندگانی امام محمد باقر علیه السلام

ابو جعفر، امام محمد باقر (ع) پنجمین آفتابی است که بر افق امامت، جاودانه درخشید.

به مناسبت اول رجب میلاد امام محمد باقر(ع)

ابو جعفر، امام محمد باقر (ع) پنجمین آفتابی است که بر افق امامت، جاودانه درخشید. زندگیش سراسر دانش و ارزش بود، از این رو باقر العلوم نامیده شد، یعنی شکافنده دشواری های دانش و گشاینده پیچیدگی های معرفت.

خصلت آفتاب است که همواره گام بر فرق ظلمت می نهد و در لحظه های تاریک، بر افق زمان می روید تا ارزش های مهجور و نهان شده در سیاهی جهل و جور را، دوباره جان بخشد و آشکار سازد.

او نیز در عصر حاکمیت جور و تشنت اندیشه های دینی امت اسلام، تولد یافت تا پیام آور معرفت و احیاگر اسلام ناب محمدی (ص) باشد.

ولادت

حضرت ابو جعفر، باقر العلوم، در شهر مدینه تولد یافت. و بر اساس نظریه بیشتر مورخان و کتاب های روائی، تولد آن گرامی در سال 57 هجری بوده است. (1)

این نقل، با روایاتی که نشان می دهد امام باقر (ع) به هنگام شهادت جد خویش #171; حسین بن علی (ع) در سرزمین طف حضور داشته و سه سال از عمرش می گذشته است هماهنگی دارد. (2) در روز و ماه ولادت آن حضرت نیز نقل های مختلفی یاد شده است:

الف - سوم صفر 57 هجری. (3)

ب - پنجم صفر 57 هجری. (4)

ج - جمعه اول رجب 57 هجری. (5)

د - دوشنبه یا سه شنبه اول رجب 57 هجری. (6)

بیشتر محققان با ترجیح نظریه نخست، یعنی سوم صفر آن را پذیرفته اند.

تبار والای امام باقر (ع)

امام محمد باقر (ع) از جانب پدر و نیز مادر، به شجره پاکیزه نبوت منتهی می گردد.

او نخستین مولودی است که در خاندان علویان از التقای دو بحر امامت (نسل حسن بن علی و حسین بن علی علیهما السلام) تولد یافت: (7)

پدر: علی بن الحسین، زین العابدین (ع) .

مادر: ام عبد الله، فاطمه، دختر امام حسن مجتبی (ع) (8)

مادر گرامی امام باقر (ع) نخستین علویه ای است که افتخار یافت فرزندی علوی به دنیا آورد .

برای وی کنیه هایی چون ام الحسن و ام عبده آورده اند، اما مشهورترین آنها، همان ام عبد الله است.

در پاکی و صداقت، چنان نمونه بود که صدیقه اش لقب دادند.

امام باقر (ع) مادر بزرگوار خویش را چنین توصیف کرده است:

#171; روزی مادرم کنار دیواری نشسته بود، ناگهان دیوار ریزش کرد و در معرض ویرانی قرار گرفت، مادرم دست بر سینه دیوار نهاد و گفت، به حق مصطفی (ص) سوگند، اجازه فرو ریختن نداری. دیوار بر جای ماند تا مادرم از آن جا دور شد. سپس دیوار فرو ریخت.

نام و کنیه

نام آن حضرت محمد است. این نامی است که رسول خدا (ص) از دیر زمان برای وی برگزیده بود .

جابر بن عبد الله انصاری یار دیرین پیامبر (ص) افتخار دارد که سلام رسول خدا را به امام باقر (ع) ابلاغ کرده است. از بیان او - که به

تفصیل خواهد آمد - استفاده می‌شود که نامگذاری امام باقر (ع) به وسیله پیامبر اکرم (ص) صورت گرفته است. کنیه آن گرامی ابو جعفر (12) است و جزء این کنیه‌ای برای وی نقل نکرده‌اند. (13)

القاب

برای امام باقر (ع) این القاب یاد شده است:

- 1 - باقر. این لقب مشهورترین القاب آن حضرت بشمار می‌آید و بیشتر منابع بدان تصریح کرده‌اند. در بیان فلسفه تعیین این لقب برای وی، آمده است:
 - شکافنده معضلات علم و گشاینده پیچیدگی‌های دانش بود.
 - به دلیل گستردگی معارف و اطلاعاتی که در اختیار داشت، باقر نامیده شد.
 - بدان جهت که در نتیجه سجده‌های بسیار، پیشانی‌اش فراخ گشته بود.
 - احکام را از متن قوانین کلی، استنباط و استخراج می‌کرد.
- 2 - شاکر
- 3 - هادی
- 4 - امین - شبیه، به جهت شباهت آن حضرت به رسول خدا (ص) (19) .
- 2 - ام حکیم دختر اسید بن مغیره ثقفی.
پی‌نوشت‌ها:
- 1 - در سال تولد امام باقر (ع) چهار نقل وجود دارد که عبارتند از: سالهای 56، 57، 58، 59 هجری در این میان نقل دوم، یعنی سال 57 از پشتوانه تاریخی و حدیثی بیشتری برخوردار است.
- 2 - ر.ک: سبائك الذهب، 74، عیون المعجزات، 75، اخبار الدول و آثار الاول، 11.
- 3 - كشف الغمة 318/2، الفصول المهمة، 211، مصباح کفعمی 522، نور الابصار شبلنجی 142، و...
- 4 - تذكرة الائمة، لاهیجی، 125.
- 5 - دلائل الامامة، 94، مصباح المتهدج، 557، اعلام الوری، 259.
- 6 - اعیان الشیعة /1، 650.
- 7 - انه اول من اجتمعت له ولادة الحسن و الحسين (ع)
- 8 - برخی منابع، ام عبد الله، فاطمه را فرزند حسن مثنی (حسن بن حسن) دانسته‌اند.
منبع: احمد ترابی، زندگی سیاسی امام باقر (ع)، ص